

بررسی نقش بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر در پایداری، ثبات و مهاجرت معکوس مردم روستایی از (حاشیه نشینی) شهر به روستا. فروردین ۱۳۹۷ در روستای قمرود و سه روستای صرم، خاوه و فردو استان قم

علی اکبر عبادی نیا دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشگاه پیام نور مشهد

چکیده:

یکی از دغدغه های دولت ها نگهداری و حفظ روستاها می باشد. این امر در صورتی اتفاق خواهد افتاد که بتوان مردم را در روستاها حفظ نمود. مهاجرت از روستاها مشکلات عدیده ای در جوامع ایجاد می کند بطور مثال می توان به حاشیه نشینی شهرهای بزرگ اشاره کرد که معضلات جدی در امر خدمات رسانی و... ایجاد می کند، روستاها خالی از سکنه می شود و نقش تولیدی آن از بین می رود. یکی از راه هایی که می توان به مردم اطمینان خاطر داد و امنیتی پایدار در روستاها ایجاد کرد بیمه های اجتماعی هستند که آینده فرد مردم را تضمین می نمایند.

به همین منظور در اجرای اصل ۲۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی تمام آحاد جامعه باید از تامین اجتماعی برخوردار گردند. برخورداری از تامین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کارافتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی درمانی و مراقبتهای پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی. دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایتهای مالی فوق را برای یک فرد کشور تامین کند. (قانون اساسی، اصل ۲۹)

صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر در مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۲ تشکیل و شروع به فعالیت نموده است. که ساکنین روستاها و کشاورزان اعم از شهری، روستایی و..... را تحت پوشش خود قرار می دهد. موضوع مورد بررسی ما ساکنین در روستاها می باشند که تاثیر صندوق در ثبات و پایداری روستاها را مورد تحلیل قرار می دهیم. پرسش های مطرح شده به قرار زیر می باشند:

۱. تاثیر صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر در ثبات و پایداری روستاها، عدم مهاجرت از روستا به شهرها و جلوگیری از حاشیه نشینی در شهرها چقدر است؟
۲. بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر در رفاه و اقتصاد روستاییان تاثیر گذار است؟
۳. می توان نقشی برای بیمه های اجتماعی در آبادی روستاها در نظر گرفت؟

بررسی های میدانی و کتابخانه ای که صورت گرفته است موید این است که جمعیت روستاها در چند سال گذشته با افزایش روبرو بوده است و می توان گفت یکی از دلایل مهم در افزایش جمعیتی روستاها بیمه های اجتماعی است، که در رفاه و اقتصاد روستایی تاثیر گذار بوده است و به نحوی باعث جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها گشته است.

خدمات چند جانبه صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر که شامل از کارافتادگی کلی، مستمری فوتی، مستمری بازنشستگی و امکان انتقال سوابق به سازمان تامین اجتماعی است می تواند دلیل مبرهنی بر ثبات و افزایش جمعیت روستاها باشد. جامعه آماری ما شامل عموم مردم روستای قمرود که به

صورت میدانی از روش پرسشنامه به تعداد ۳۰ نفر در روستای قمرود و به تعداد ۳۰۰ نفر در دو روستای صرم و کرمجگان می باشد. نمونه با استفاده از روش تصادفی انتخاب شده است و در نهایت مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است .

واژگان کلیدی:

ثبات و افزایش جمعیت با بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان ، احساس امنیت و افق روشن ، مهاجرت معکوس، مستمری پیری ، از کارافتادگی و فوتی

مقدمه:

اصل تا مین اجتماعی و به ویژه بیمه های اجتماعی، به روشی برای پوشش و جلوگیری از سقوط شدید مصرف و کیفیت زندگی در دوران پیری و از کارافتادگی مربوط می شود .طبق فرضیه مدل چرخه زندگی، افراد در طول سال هایی که کار می کنند، پس انداز دارند ؛ اما در دوره بازنشستگی، پس انداز ندارند و باید

از درآمدهای دوران جوانی خود(دوران فعالیت اقتصادی) هزینه این دوره ها را پوشش دهند .این موضوع را می توان از طریق نظام های بازنشستگی نهادینه کرد که سازوکار آن کسر حق بیمه از دستمزدها در زمان اشتغال و پرداخت مزایا در دوره بازنشستگی است . همچنین، به طور معمول، دیگر بیمه ها، مانند بیمه های از کارافتادگی، بیکاری و فوت نیز همگی به مخاطرات دوران فعالیت و کار افراد مربوط می شوند(رضوانی عزیز، ۱۳۸۳، ص ۳)

این امر باعث می شود تا روستاییان از یک امنیت پایدار برخوردار گردند و در بحث کلان توسعه روستایی نیز به مثابه حضور مردم در روستا ها امری بدیهی گردد. کشاورزی نیز به عنوان شغلی با خاستگاه روستایی ، به صورت ذاتی خطر دارد، خطر های آن ناشی از قیمت های پیش بینی ناپذیر محصول، آب و هوای پیش بینی ناپذیر ، حوادث غیرمترقبه زمین ساختی و زیستی که نیازمند استراتژی ها و ابزارهای مدیریت منابع مالی برای برخورد با این پیچیدگی هاست .بیمه های اجتماعی ابزارهای مدیریتی هستند که برای رفع خطرها و دولت ها نقش حیاتی در کاهش تهدیدات زندگی کشاورزان دارند (ورنر، ۲۰۰۵)

صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر یکی از چهار صندوق بیمه گری ، زیر مجموعه وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی است . در تاریخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۲ تشکیل و از همان زمان فعالیت خود را آغاز نموده است .این صندوق یک موسسه دولتی مستقل ، دارای شخصیت حقوقی است که جزء نهادها و موسسات عمومی غیر دولتی محسوب می گردد.

وظایف و فعالیت های صندوق ، تعمیم و گسترش چتر بیمه ای (کشاورزان ، روستاییان و عشایر) ساکنان روستا ، کشاورزان اعم از شهری و روستایی و..... می باشد .

در این مقاله این مساله بیان می شود که در پایداری و ثبات و افزایش جمعیت روستاها و مهاجرت معکوس از حاشیه نشینی شهرها به روستاها، صندوق بیمه چه نقشی را ایفا می کند. بررسی تحقیق و پایش که در روستای قمرود و دو روستای صرم و کرمجگان استان قم صورت گرفته، این فرضیه که بیمه های اجتماعی نقش بسزایی در احیاء روستاهای کشور دارند بررسی می گردد.

از پرسشنامه هایی که در اختیار مردم روستا قرار می گیرد نتایج آماری گرفته شده است که می تواند ما را به پاسخ و اهدافمان نزدیک تر نماید. میتوان به این نتیجه رسید که بیمه های اجتماعی نقش بسزایی در جلوگیری خالی شدن روستاها از سکنه و باعث عدم حاشیه نشینی در شهرها می گردد و همچنین باعث کاهش هزینه های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی برای دولت می گردد.

در این مقاله با بهره گیری از مطالعات کتابخانه ای، (استفاده از مقالات و موضوعات مرتبط، استفاده از آمار و ارقام مرکز آمار ایران و آئین نامه و بخشنامه های صندوق بیمه اجتماعی...) و پژوهش میدانی به صورت کمی (ارائه پرسشنامه) موضوع بررسی و مورد تحلیل واقع گردیده است.

در این مقاله به بررسی تاریخچه تشکیل صندوق، نحوه ارائه آن، وظایف صندوق، مزایا، بررسی آمارهای گرفته شده از مرکز آمار ایران و صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان و همچنین تحقیق میدانی که به صورت پاسخ به پرسشنامه صورت گرفته است می پردازیم.

مبانی نظری:

در مجموع، بیمه های اجتماعی روستایی نه تنها یکی از ضروریات جوامع مدنی است، بلکه به ایجاد اقتصاد مبتنی بر بازار قوی و سالم کمک شایانی می کند. در این راستا، مهم ترین هدف ایجاد بیمه های اجتماعی حمایت و تأمین در برابر برخی شکل های نامنی در محیط تولیدی روستایی است (مؤسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی، ۱۳۸۳، ص ۱۳۱-۱۳۳)

امنیت یکی از فاکتورهای مهم زندگی است که حتی انسان های اولیه برای گذران زندگی ابتدایی خود به آن احتیاج مبرم داشتند. از گذشته های دور تاکنون، کار دولت ها تأمین امنیت جان مردم در برابر خطرهای داخلی و خارجی و نهادینه کردن امنیت اجتماعی بوده است. امنیت از مهم ترین نیازهای بشری برای ادامه حیات است؛ به ویژه در ساخت حیات اجتماعی، امنیت از مقاصد اصلی و از مهم ترین عوامل مؤثر بر حفظ انسجام نظام اجتماعی است. اهمیت امنیت تا حدی است که تعهد به آن از مهم ترین عوامل مؤثر بر بقا و پایداری حکومت ها محسوب می شود (قاسمی و محمدی، ۱۳۹۲)

درواقع، امنیت دو بعد ذهنی (احساس امنیت) و عینی (امنیت عینی) دارد و آنچه بر رفتار و اعمال آدمی تأثیر می گذارد، احساس امنیت یا احساس در امان بودن است (کلاهیچیان، ۱۳۸۴، ص ۱۴)

تحقیق پیش رو به این نظریه می رسد که تامین اجتماعی تاثیر بسزایی در روند زندگی در روستاها می گذارد بوسیله داده هایی که از پرسشنامه در روستای قمرود و دو روستای صرم و کرمجگان بدست آورده ایم و از آمار مرکز کل آمار ایران اعداد و ارقام نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ را مورد تطابق قرار دادیم به این نتیجه رسیدیم که امنیت پایدار می تواند در افکار عموم آرامش روانی ایجاد کرده تا یک فرد روستایی با آرامش خیال و اطمینان از آینده خود و باهدفی روشن در محل سکونت خود یعنی همان روستا فعالیت و زندگی را ادامه دهد.

افزایش جمعیت روستاها در سال های اخیر بیانگر و مبین این موضوع می باشد که تامین اجتماعی یکی از ارکان موثر در تغییر روند جمعیتی در روستاها می باشد.

بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر در توسعه روستاها نقش اساسی ایفا می کند و باعث حفظ بقای جوامع انسانی در روستاها می گردد.

پیشینه:

نظام جامع رفاه از چند راهبرد و برنامه تشکیل شده است که راهبردهای آن در سه گروه بیمه ای، حمایتی و امدادی طبقه بندی می کنند.

نحوه شکل گیری بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در ایران، در دو برهه تاریخی قبل و بعد از انقلاب اسلامی، درخور مطالعه و بررسی است. جایگاه و سیر تحول قانونی بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر در کشور، قبل و بعد از انقلاب اسلامی به شرح زیر بررسی شده است:

قبل از انقلاب اسلامی: در طول برنامه چهارم عمرانی (۱۳۴۷ تا ۱۳۵۱) و در پی تحولات اقتصادی و اجتماعی ناشی از اجرای قوانین اصلاحات ارضی، اولین بار، فصل خاصی درباره بیمه های اجتماعی روستاییان در نظر گرفته شد؛ از این رو در خرداد سال ۱۳۴۸، قانون بیمه های اجتماعی روستاییان تصویب شد و وزارت تعاون و امور روستایی عهده دار تأسیس سازمانی به نام سازمان بیمه اجتماعی روستاییان شد. به موجب ماده ۱ قانون یادشده، مقرر شد که روستاییان با اجرای قوانین و مقررات اصلاحات ارضی صاحب نسق های زراعتی خود بشوند و خانواده تحت تکفل آنها به ترتیب مقرر در ماده ۳ قانون به تدریج، در برابر حوادث ناشی از کار، بیماری ها، از کارافتادگی، فوت و دیگر موضوعات بیمه اجتماعی، بیمه می شوند. طبق این قانون گروه هایی از جمعیت روستایی و برخی شهرستان ها در پایلوت اجرایی قرار گرفتند.

وزارت تعاون و امور روستاها با در نظر گرفتن ضرورت های ناشی از سیاست های اجتماعی و برنامه های رفاهی در روستاهای کشور، در وهله نخست، به اجرای بیمه درمان و تامین خدمات درمانی اولویت داده و اقدام کرد. بنابراین با وجود اینکه در قانون بیمه های اجتماعی روستاییان، تمام نکات بیمه های اجتماعی پیش بینی شده بود، تنها حمایت های بیمه ای روستاییان، حمایت های درمانی را شامل شد. به طوری که تا دی سال ۱۳۵۲، تعداد ۹۴ درمانگاه روستایی مجهز به پزشک، کادر کمک پزشکی و وسایل و تجهیزات

لازم در مراکز شرکت های سهامی زراعی، شرکت های تعاونی روستایی و شرکت های تعاونی تولید روستایی تأسیس شد. قانون بیمه های اجتماعی روستائیان در سال ۱۳۵۴، با تصویب قانون تامین اجتماعی و با استفاده از ماده ۱۰ این قانون لغو شد. براساس ماده ۱۱۴ قانون تامین اجتماعی مقرر شد، بیمه اجتماعی روستائیان از طریق تهیه و تصویب آیین نامه اجرایی در قالب مقررات قانون تامین اجتماعی به اجرا درآید. گفتنی است که قانون بیمه های اجتماعی روستائیان از زمان تصویب قانون تامین اجتماعی تا سال ۱۳۶۷ معوق ماند. (نیک گهر، ۱۳۸۳)

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی: از سال ۱۳۶۷، مطالعات و بررسی های لازم در زمینه بیمه اجتماعی روستائیان به صورت جدی، آغاز شد و در سال ۱۳۷۰، لایحه آیین نامه آن تنظیم شد. در ماده ۳ این آیین نامه، مشمولان بیمه اجتماعی روستائیان به شرح زیر معرفی شدند:

۱. روستائیان شاغل در محدوده ثبتي یا عرفی روستاها به همراه افراد تحت تکفل آن ها.
 ۲. روستائیان شاغل در مزارع مستقل به همراه افراد تحت تکفل آن ها.
- در این آیین نامه، همانند قانون مصوب قبل (سال ۱۳۴۸)، مشمولان در مقابل حوادث بیماری ها، بارداری، ازکارافتادگی و فوت بیمه می شدند. طبق ماده ۷ این آیین نامه، حق بیمه وصولی به میزان ۱۸ درصد، حداقل درآمد روستائیان تعیین شد که ۹ درصد به عهده بیمه شده روستایی و ۹ درصد دیگر به عهده دولت بود. پیش بینی شده بود که این مقدار حق بیمه از اول مهر سال ۱۳۷۱، به صورت آزمایشی، در چند مرحله، با وضعیت توافق شده اجرایی شود؛ به این صورت که در مرحله اول، با استناد به ماده ۱۴ قانون تشکیل شرکت های سهامی زراعی در نقاطی که این شرکت ها تأسیس شده است و سپس در شرکت های تعاونی تولید روستایی، عملی شود. در قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی که براساس آن وزارت رفاه و تامین اجتماعی در سال ۱۳۸۳، تأسیس شد، برابر بند «د» ماده ۳ این قانون، تشکیل صندوق های بیمه ای لازم از جمله، بیمه ای اجتماعی روستائیان و عشایر، زنان ویژه و کودکان و ... تکلیف شده است. همچنین، براساس تبصره ۲ ماده ۳ دولت مکلف شده است، ظرف مدت دو سال از تاریخ ابلاغ این قانون، یعنی سال ۱۳۸۳، امکانات لازم برای بیمه شدن، اقشار مختلف جامعه، از جمله روستائیان و عشایر را فراهم کند ((آیین نامه صندوق بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر، ۱۳۸۴))

صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر در بهمن ماه سال ۱۳۸۳ کار خود را آغاز کرد که طبق آیین نامه این صندوق حق بیمه افراد ۵ درصد از سطح درآمدی تعیین شده است و سهم دولت نیز ۱۰ درصد از سطح درآمدی تعیین شده می باشد که جمعاً ۱۵ درصد سطح درآمدی تعیین شده حق بیمه افراد می باشد.

در سند چشم انداز ۲۰ ساله توسعه کشور که در آن، ایران در افق ۱۴۰۴ کشور اول منطقه خاورمیانه در زمینه برخورداری از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد به دور از تبعیض و ... است، بیمه اجتماعی روستائیان و عشایر نیز مدنظر قرار دارد (ازکیا، ۱۳۸۳)

کشاورزان، روستاییان و عشایر می توانند با عضویت در صندوق از مزایایی همچون از کارافتادگی کلی، مستمری فوتی برای بازماندگان و مستمری پیری برای بازنشستگان استفاده نمایند.

مشمولین صندوق عبارت اند از:

۱. کشاورزان چه ساکن در روستا و چه ساکن در شهر

۲. ساکنین روستاها

۳. عشایر

۴. موضوع قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی در صورت استقرار مراکز موضوع این قانون

در روستاها و شهرهای زیر بیست هزار نفر جمعیت

۵. شاغلان فصلی و ساکن شهرهای زیر بیست هزار نفر جمعیت

در گذشته صاحب نظرانی بر عملکرد صندوق انتقادهایی را بیان می نمودند. بطور مثال مرشدی علت های ناکامی و کندی روند بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر را پراکندگی بسیار روستاهای کشور و نبود امکانات زیر ساخت ارتباطی در روستاها برای جمع آوری، ثبت اطلاعات و نیز جمه آوری حق بیمه، نامشخص بودن درآمد روستاییان، مشکلات آماری می داند و بالاخره نبود تشکل و نهادهایی که بتوانند مجری باشند از جمله عواملی است که باعث شده گسترش بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان به کندی صورت می گیرد. (مرشدی، ۱۳۸۹)

اما به جرات می توان گفت امروزه اکثر این مشکلات به حد مطلوبی برطرف گشته بطوریکه امکانات ارتباطی از طریق اینترنت و امکان پرداخت هزینه بیمه ای با دستگاه های پز و دیگر وسائل ارتباطی میسر گردیده است. آمارهای نفوس و مسکن نسبت به گذشته دقیق تر شده است. لذا توسعه روستاها و برخورداری از امنیت پایدار تامین اجتماعی روستاییان از طریق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان امکان پذیر گشته و امروزه شاهد پایداری جمعیت و حتی افزایش آن در روستاها می باشیم.

شیرزاد در سال ۱۳۸۳ در یک تحقیق تطبیقی به این نتیجه رسید که نوع حمایت و مقدار پوشش بیمه اجتماعی در همه کشورهای یکسان نیست، ولی نوعی یکنواختی در برنامه تأمین اجتماعی بخش دولتی و بخش صنعتی وجود دارد و پوشش های حمایتی برای شاغلان بخش های غیرمتمرکز همچون بخش کشاورزی اتفاقی و ناقص است و میزان پوشش نیز کاملاً به موقعیت و قدرت حکومت ارتباط دارد. همچنین، توسعه بیمه های اجتماعی در بخش کشاورزی بدون حمایت های جدی دولت امکان پذیر نیست و در این میان، باید رابطه ای منطقی بین سطح درآمد کشاورزان و سرانه حق بیمه در برنامه های مورد نظر برقرار شود تا سطح پذیرش بیمه افزایش پیدا کند. (رضوانی، کوچکی ۱۳۹۳، ص ۴)

مختاری و دیگران در سال ۱۳۹۱ در تحقیقی با عنوان بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج با استفاده از مطالعه میدانی نتیجه گرفتند که تفاوت معناداری میان افراد جوان و مسن، مجرد و متأهل از نظر احساس امنیت اجتماعی وجود دارد. همچنین، رابطه مستقیم و معناداری بین متغیرهای مستقل پایگاه اقتصادی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، میزان دینداری، نگرش به عملکرد پلیس و متغیر وابسته میزان احساس امنیت - اجتماعی مشاهده شده و متغیر اعتماد اجتماعی با ۳۲

درصد بیشترین سهم را در تبیین احساس امنیت داشته است. شفيعی زاده و ديگران در سال ۱۳۹۱ در تحقيقي با عنوان عوامل مؤثر بر نهادينه سازی بیمه اجتماعی در روستاهای شهرستان کبودرآهنگ نتیجه گرفتند ضرورت وجود بیمه اجتماعی در منطقه زیاد بوده و صندوق تا حد قابل قبولی توانسته است اعتماد بیمه گزاران را به خود جلب کند. براین اساس، این بیمه مشروعیت متوسطی در سطح منطقه دارد. (رضوانی، کوچکی ۱۳۹۳، ص ۵)

روش:

روش تحقیق از نظر هدف توصیفی و تحلیلی بوده و از روش مطالعه اسناد کتابخانه ای و نیز مطالعه میدانی (پرسشنامه) استفاده شده است. در این خصوص با تهیه ۳۰ پرسشنامه که در اختیار مردم روستای قمروود و ۳۰۰ پرسشنامه که در اختیار مردم دو روستای صرم و کرمجگان گذاشته شد. نتایج آن مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت.

بخشی از اطلاعات از قانون اساسی کشور تهیه گردیده است. تعداد بیمه شدگان روستاها و بعضی دیگر اعداد از داده های صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان استفاده گردیده است. از اطلاعات سایت مرکز آمار ایران نیز برای تطابق رشد جمعیتی استفاده گردیده است. هدف از پرسشنامه بدست آوردن اطلاعات دقیق از انگیزش مردم در سکونت روستایی آنها است.

بحث و یافته ها:

مشمولین صندوق عددي بالغ بر ۳,۴۰۰,۰۰۰ هزار خانوار می باشند که تا به امروز بیش از ۱,۶۴۰,۰۰۰ هزار نفر عضو این صندوق گردیده اند. که نزدیک به ۶۴ هزار نفر امروز از مستمری بازنشستگی از کارافتادگی و فوتی بهره می برند. در استان قم این عدد بالغ بر ۷۰۰ نفر می باشد که از این مزایا در حال حاضر بهره مند گردیده اند.

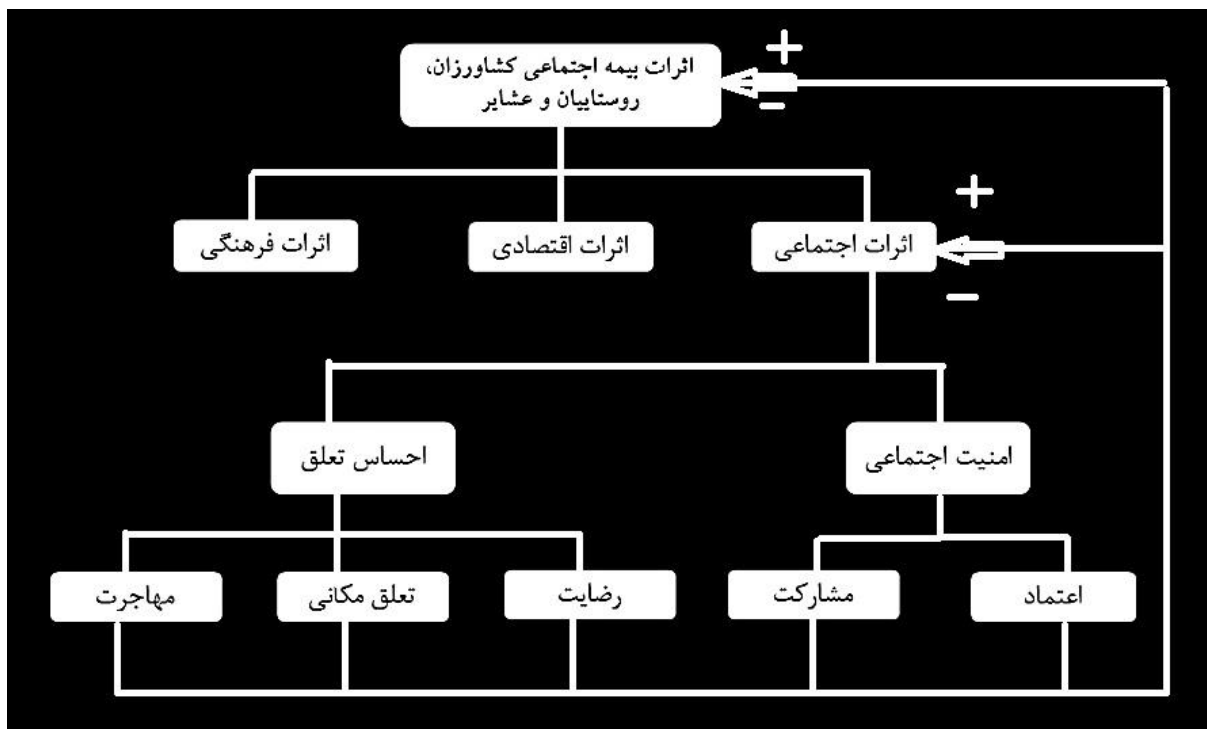
طبق آمار مرکز ملی آمار ایران جمعیت روستاهای استان قم در سال ۱۳۹۰ حدود ۵۵۷۹۸ نفر می باشد که این رقم در سال ۱۳۹۵ به ۵۸۱۱۸ نفر افزایش یافته است. دهستان قمروود که مورد مطالعه میدانی ما قرار گرفت در سال ۱۳۹۰ جمعیتی بالغ بر ۵۶۹۴ نفر بوده که این رقم در سال ۱۳۹۵ به ۷۰۴۳ نفر افزایش پیدا کرده است. (سایت مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ <https://www.amar.org.ir>)

دهستان قمروود ۱۹۷۱ خانوار جمعیت دارد که ۱۰۵۶ نفر عضو بیمه اجتماعی کشاورزان می باشند. اگر افراد بیمه شده را سرپرستان خانواده ها تلقی نماییم نزدیک به ۵۴٪ خانوار این منطقه عضو بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر می باشند. (صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر، ۱۳۹۷)

دهستان کهک بخش نوفل لوشاتو قم در سال ۱۳۹۰ جمعیتی بالغ بر ۹۸۱۳ نفر بوده که این رقم در سال ۱۳۹۵ به ۱۲۲۶۹ نفر افزایش پیدا کرده است. (سایت مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ <https://www.amar.org.ir>)

دهستان کهک ۳۸۲۶ خانوار جمعیت دارد که ۱۱۱۵ نفر عضو بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر می باشند. اگر افراد بیمه شده را سرپرستان خانواده ها تلقی نماییم نزدیک به ۳۰٪ خانوار این منطقه عضو بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر می باشند. (صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر، ۱۳۹۷)

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق برگرفته از پژوهش های جغرافیای انسانی، دوره ۴۹، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۶

اعداد وارقامی که از تحقیقات میدانی (پرسشنامه) بدست آمد به شرح زیر می باشد .

از ۳۰ نفر پاسخگو به سوالات در روستای قمرود ۱۹ نفر کشاورز، ۴ نفر دامدار ، ۳ نفر راننده ، ۲ نفر کارگر ، ۱ نفر خانه دار و ۱ نفر محصل بودند .کمترین سن پاسخ دهنده به سوالات ۲۴ سال و بیشترین سن ۷۶ سال را دارا بود .

بیش از ۸۶٪ از پاسخ دهنده ها شناخت کاملی از صندوق داشتند و بیش از ۸۳٪ آنها عضو صندوق بیمه بودند. از این تعداد ۴۳٪ نقش صندوق در ماندگاری مردم در روستا را زیاد می دانستند. و ۴۰٪ آنها این نقش را متوسط عنوان نمودند . و تنها ۱۷٪ از آنها نقش صندوق در ماندگاری مردم را اصلا تاثیر گذار نمی دانستند.

از ۳۰۰ نفر پاسخگو در دو روستای صرم و کرمجگان ۹۹ نفر کشاورز، ۳۹ نفر مشاغل آزاد ، ۴۶ نفر کارگر، ۸۷ نفر دامدار ، ۲۱ نفر راننده و ۸ نفر بیکار بودند .کمترین سن پاسخ دهنده به سوالات ۲۵ سال و بیشترین سن ۸۱ سال را دارا بود .

۶۱٪ از پاسخ دهنده ها شناخت کاملی از صندوق داشتند و بیش از ۹۰٪ آنها عضو صندوق بیمه بودند . از این تعداد ۳۷٪ درصد نقش صندوق در ماندگاری مردم در روستا را زیاد می دانستند و ۶۲٪ آنها این نقش را متوسط عنوان نمودند . و تنها ۱٪ از آنها نقش صندوق در ماندگاری مردم را اصلا تاثیر گذار نمی دانستند .

نتیجه گیری :

مهاجرت معکوس از حاشیه نشینی شهر ها به روستا ها می تواند از ناهنجاریهای اجتماعی بکاهد . از تضادهای فرهنگی کاسته و مشکلات اقتصادی ایجاد شده بخاطر حاشیه نشینی را از بین ببرد. عضویت در صندوق های اجتماعی همچون بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر باعث می شود بار ترافیکی سازمانهای حمایتی همچون کمیته امداد و سازمان بهزیستی را بکاهد . همچنین این صندوق ها باعث حفظ عزت نفس مردمان پاک نهاد وصادق زیست روستاییان می گردد . و آینده روشن آنها ، دریافت حقوق بازنشستگی است که با عزت و سربلندی روبرو خواهد بود این جریان به اینجا ختم نمی شود وزمان پیری ، دستان پاک سرشت این مردمان خاکی کمترینیازمند فرزندان و اطرافیانشان خواهند بود.

از آماري که توسط مرکز آمار ایران بدست آمد و عدد وارغام بیمه ای ، صندوق بیمه کشاورزان روستاییان و همچنین نتایج بدست آمده از تحقیق در منطقه مطالعه شده ، نشان از این واقعیت است که یکی از دلایل مهم افزایش جمعیت روستاها و ثبات و پایداری آن ، عضویت افراد روستایی در صندوق بیمه کشاورزان روستاییان و عشایر می باشد . که میوه آن در سال ۱۳۹۶ با قانون بازنشستگی زودتر از موعد به ثمر نشست .

پیشنهادات :

الحمدلله در سال های اخیر با ایجاد سیستم مکانیزه و الکترونیک و فراهم نمودن امکانات لازم برای ارتباط گیری مردم با صندوق ، ایجاد راههای متنوع برای پرداخت حق بیمه ، ایجاد امکانات لازم در کارگزاریها جهت انجام سریع کارهای ثبت نام و تعهدات بیمه ای اکثر مشکلات به حداقل رسیده است . اما آنچه امروز در روستاها مانع از تکمیل شدن پازل می شود ، عدم سواد بیمه ای ، عدم سواد الکترونیکی و کم اهمیت جلوه دادن امور بیمه ای است . که نیازمند یک نهضت سواد آموزی دیگری است تا در آینده بتوان بر این مشکلات نیز فائق آمد .

با پیشرفت تکنولوژی و رویکرد دولت به سوی تمام الکترونیکی شدن ، اولین نیاز در مناطق روستایی ایجاد زیرساخت های استفاده از دستگاه ها و لوازم الکترونیک است . بهره مندی روستائیان از امکانات روز می تواند کمک بهینه ای در پیشبرد موضوعات مطرح شده باشد .

سواد بیمه ای سواد نرم افزاری نیز بعد از ایجاد ساختارها متصور است. لذا هر چقدر در امور فرهنگی رسانه ها به نحو احسن عمل نمایند ولی زیرساخت های مطرح شده و همچنین توانایی مالی روستاییان که معمولا در مناطق محروم از آن بی بهره اند ایجاد نگردد .موضوع بیمه روستاییان در همین سطح کنونی باقی خواهد ماند.

از ارکان دولتی این انتظار می رود تا با بهره گیری از تمام امکانات دستگاه های مختلف این نیازهای معمول مناطق محروم را برآورده سازند .ایجاد مدرسه ، آموزش بهره گیری و استفاده از توانمندیها و ظرفیت های منطقه ای .همچون معادن ، نوع سیستم مکانیزه کشاورزی و..... می تواند بر نوع زندگی افراد تاثیر گذاشته و رشد فزاینده بیمه های اجتماعی ، کشاورزی را نیز شاهد باشیم .

منابع:

۱. مؤسسه پژوهش های برنامه ریزی اقتصاد کشاورزی، (۱۳۸۳) **تأمین اجتماعی روستاییان** (تجارب کشورهای منتخب) تهران، انتشارات تابان.
۲. صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان روستاییان و عشایر برگرفته از آئین نامه ها، بخشنامه ها و آمار و ارقام سال (۱۳۸۴-۱۳۹۷)
۳. رضوانی، عزیزی (۱۳۹۱)، **چالشهای بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال سیزدهم، شماره ۴۸**
۴. قاسمی، راضیه و اصغر محمدی، ۱۳۹۲، **بررسی میزان احساس امنیت و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در بین شهروندان ۱۵ تا ۴۴ ساله شهر کرد، فصلنامه دانش انتظامی چهارمحل و بختیاری، سال اول، شماره ۲، صص ۳۷ - ۲۱**
۵. کلاهیچیان، محمود، ۱۳۸۲، **راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره ۱، جلد اول، تهران، معاونت اجتماعی و ارشاد نیروی انتظامی.**
۶. (سایت مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۵ <https://www.amar.org.ir>)
۷. نیک گهر، ع. و کاشانی، م. (۱۳۸۳)، **گزارش طرح بیمه روستاییان، موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، چ ۱، ص ۱۳ تا ۱**
۸. ازکیا، م. و همکاران. (۱۳۸۳)، **بررسی بیمه روستاییان در نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی، موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، ص ۳۰ تا ۳**
۹. رضوانی. کوچکی. (۱۳۹۳). **پژوهش های جغرافیای انسانی، دوره ۴۹، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۶ صص ۴۴۳-۴۴۵.**